- 19 års erfaringer med inklusion
- Visioner for fremtiden
- Projekter her og nu

HERTHA

LEVEFÆLLESKAB

2015

Indhold

3 Indledning
5 Hvem er vi?
6 Dengang
7 Nu
8 Boliger til individuelt liv i fællesskab
10 Relationer til omverdenen
12 Typehus opført som midlertidig løsning
13 Nyt bofællesskab
14 Udbygning Burishus
16 Ombygning Herthahus
18 Staldbyggeri
20 Kreativt værksted
21 Gartneri
22 Kulturhus
24 Grønt forsamlingshus - liv mellem husene
26 Dokumentation af god inklusionspraksis
27 Den gode inklusions tre aktører

Udgiver: Landsbyfonden ved Hertha Levefællesskab
Redaktionsgruppe: Karina Schmidt, Mads Klinkvort, Ole Uggerby, Søren Hansen og Jens-Otto Andersen.
Oplag: 500 stk. version 1. Udgivet: Ultimo 2011
2. reviderede oplag 2015
Allan Elm m.fl. Oplag: 2000 stk.
Layout og tryk: LaserTryk.dk

NORDISK MILJØMÆRKNING 5041 0826 Svanemærket tryksag LaserTryk.dk

FSC www.fsc.org FSC® C010483

Indledning

Hertha Levefællesskab er et selvgroet socialpolitisk og antroposofisk initiativ med det mål at inkludere en gruppe med særlige behov for omsorg (udviklingshæmmede) med en gruppe såkaldt normale

Efter mange års forberedelse tog Hertha Levefællesskab i 1995 det første spadestik til et landsbyfællesskab. En positiv kommune, et velvilligt amt og et begyndende godt naboskab til landsbyen Herskind, var helt nødvendige forudsætninger.

Levefællesskabet bygger på to idealer, som vi i det daglige forsøger at leve op til.

Det første ideal er at realisere inklusion mellem en større gruppe almindelige borgere og en mindre gruppe voksne udviklingshæmmede. Det betyder, at de to grupper møder hinanden på lige fod i det daglige liv og accepterer hinandens forskelligheder - og at det frie valg om at ville noget sammen rækker videre end blot til at hilse pænt på hinanden, når man mødes på landsbygaden.

Det andet ideal er den idémæssige inspiration fra Rudolf Steiner's antroposofi, som Hertha næres af. Det betyder ikke, at man behøver at vide noget særligt om antroposofi, men at man er indforstået med, at mange beslutninger træffes ud fra denne særlige baggrund.

Eksempler herpå er, at landbruget er frikøbt og i fælles-eje, at dyrkningsmetoden er biodynamisk, at de udviklingshæmmedes værdi for samfundets trivsel er uden for diskussion, at ledelsesformen er demokratisk, at der er en særlig æstetik, som præger bygninger og landskab, og at der er et socialøkologisk aspekt over helheden.

Efter 19 år bor der 137 personer - hvoraf 26 er udviklingshæmmede - i Levefællesskabet, og der står bygninger for over 100 millioner kroner. Halvdelen af værdierne er fælles-eje eller rettere ingens-eje, idet de ejes af Landsbyfonden. Resten er privatejede boliger.

Det vi dengang beskrev som ønsket og omvendt integration, og som nu benævnes inklusion, ser på mange måder ud til at lykkes. Vores tro på, at en sådan fælles livssituation ville afstedkomme dynamik og synergi, har vist sig at være sand.

Nu står Hertha over for den afsluttende byggefase

Sammen med Skanderborg kommune har vi lavet en ny lokalplan, der sætter rammerne for de byggerier, der vil færdiggøre Hertha Levefællesskab op til de ønskede 150 indbyggere.

Landsbyfonden, som er en almennyttig erhvervsdrivende fond, har som sit første formål:

> *At forbedre levevilkår for unge og voksne udviklingshæmmede. Dette sker primært gennem erhvervelse, opførelse og drift af ejendomme til brug for leve- og uddannelsesfællesskaber for udviklingshæmmede på grundlag af Rudolf Steiners menneskesyn.*

Denne brochure beskriver de projekter, som ønskes realiseret i løbet af de næste ca. 10 år. Landsbyfonden ved Hertha Levefællesskab er, hver gang nye byggerier skal realiseres, i den situation, at en stor del af den nødvendige egenkapital skaffes gennem donationer fra fonde eller fra private givere. De nødvendige lån søger vi hos vores samarbejdspartner Andelskassen Merkur og kreditforeninger.

Gennem alle årene har vi med taknemmelighed modtaget mange helt nødvendige donationer både fra private og offentlige fonde. Gaver har altid været en igangsætter for nye projekter, når de skulle omsættes fra idé til virkelighed.

Landsbyfonden ved Hertha Levefællesskab

Den tilstræbte integration af forskellige aldersgrupper og mennesker med særlige behov har resulteret i en attraktiv boform - ikke mindst for børnefamilier.

Hvem er vi?

Går man tæt på og beskriver livet for de såkaldt normale og de udviklingshæmmede mennesker, vil man se, at begge grupper er lige så forskellige, som folk andre steder i landet

Når vi ser på aldersfordeling og livssituation, er der et bredt udsnit af alle aldersgrupper. Her er unge praktikanter, familier med små og store børn, folk der bor alene, par, pensionister, velhavende og mindrebemidlede, selvhjulpne udviklingshæmmede, og nogle som skal have megen støtte i hverdagslivet. En bred palet af mennesker i alderen fra 1-80 år. Men alle har de valgt at bo her og medvirker til, at den omvendte og ønskede integration realiseres, så langt det lader sig gøre i privat-, arbejds- og kulturlivet.

Nogle bor og arbejder på stedet. Andre bor her, men arbejder uden for Levefællesskabet, og endelig kommer der hver dag medarbejdere udefra og 12 personer, som har deres beskyttede beskæftigelse i værkstederne, men bor i andre bofællesskaber i kommunerne omkring Hertha.

Den store opgave i et sådant samliv mellem de såkaldt normale og de udviklingshæmmede er hver dag at udfylde rummet mellem de to grupper. Og det sker på mange forskellige måder og i mange sammenhænge.

F.eks. bliver den ene halvdel af de fødevarer, som de udviklingshæmmede er med til at fremstille i værkstederne, solgt til beboerne i Hertha og resten til kunder og butikker i omegnen af Aarhus.

Alle kan i de fleste sammenhænge mødes i kulturlivet, hvor aktivitetsniveauet er højt. Der er næsten ikke en dag i ugen,

Beboerfremskrivning ved fuld udbygning ca. 2018						
Alder	0-9	10-19	20-39	40-59	60-80	I alt
Alm. beboere	8	23	19	26	36	112
Bofællesskaberne			18	11	1	30
I alt	8	23	37	37	37	142

Herthas beboersammensætning ultimo 2014			
Kvinder	Mænd	Børn	I alt
65	37	35	137

hvor der ikke holdes et eller andet møde, forberedes en årstidsfest, en fællesspisning, "åben landsby", lørdagscafé, lyttes til foredrag, ses film i cafeen eller synges i kor.

En oplagt risiko for en sådan "landsbyorganisme" er, at den bliver sig selv nok og lukker sig om sig selv.

Derfor er der også en bevidst bestræbelse på at udfylde rummet mellem Levefællesskabet, nabolandsbyen Herskind og hele samfundet. Derfor er det vigtigt, at den indre puls og åndedrættet i forhold til omverdenen er i balance.

Dengang

I august 1987 samledes en gruppe på 40 mennesker på Foreningen Hertha initiativ

Opgaven, som gruppen samledes om, var at gennemarbejde en vision for, hvordan voksne udviklingshæmmede kunne bringes i en situation, der gav dem et optimalt liv i et fællesskab med såkaldt normale.

Gruppen mødtes gennem godt syv år en lørdag hver måned, og det stod hurtigt klart, at et godt liv for de voksne udviklingshæmmede også måtte indbefatte overvejelser om et godt liv for os såkaldt normale.

Efter at have vendt alle sten i den menneskelige væren indtil flere gange, præsenterede gruppen i 1994 sin vision: Et levefællesskab i landsbyform med voksne udviklingshæmmede ud fra Rudolf Steiners menneskesyn.

Galten Kommune (vest for Aarhus) var med på ideen og anbefalede os at finde jord op ad landsbyen Herskind i kommunens nordlige del. Der ville så blive givet os en lokalplan som det juridiske grundlag for projektet. Der var flere muligheder i spil, og vi valgte en ejendom på 42 tdr. land, hvor bygningerne kunne frasælges, beliggende på kanten af en smuk ådal.

Den nødvendige første million til jordkøb blev tilvejebragt ved at 100 mennesker hver ville give en gave på 10.000 kroner til Landsbyfonden. Det lykkedes, og efter mange besværligheder med kreditforeninger blev det første spadestik taget til Hertha Levefællesskab i foråret 1995.

Hertha Levefællesskab 2013 set fra syd med Herskind by t.v.

Nu

Som det ses på nærværende luftfoto, er der nu 19 år senere blevet rejst en lille landsby på den dengang bare mark

Vi bor 137 mennesker i landsbyen (dec. 2014), heraf 26 udviklingshæmmede i 3 bofællesskaber med ca. 30 tilknyttede medarbejdere, hvoraf 1/3 bor i Hertha. Her findes et varieret udbud af ejerboliger, fondsejede lejeboliger varierende fra 40-120 m2 samt 3 bofællesskaber med boliger til i alt 26 voksne udviklingshæmmede.En række beskyttede værksteder giver landsbyen liv og aktivitet. I alt 35 udviklingshæmmede har deres daglige arbejde i enten vaskeri, væveri, gartneri, bageri, mejeri, landbrug, køkken eller madordning. De ca. 35 tdr. land drives biodynamisk med en mindre besætning af malkekøer, der leverer mælken til det lille gårdmejeri.

Ved siden af landbruget ligger det 3-4 tdr. land store biodynamiske gartneri, hvor man kan være kunde i en abonnementsordning.

Bageriet producerer dagligt frisk brød og kager - alt fremstillet af biodynamiske eller økologiske råvarer. I alt en omsætning af fødevarer på 1,3 mio. kr. årligt. Madordningen i den lokale børnehave leverer mad til 60 børn.

Som selvstændige virksomheder findes der i Levefællesskabet to laboratorier, hvor der forskes i fødevarekvalitet. Desuden en guldsmed, en arkitekt og flere terapeuter. Alt i alt en levende landsby.

Boliger til individuelt liv i fællesskab

For at det sunde liv kan opstå må man se på, hvilke forudsætninger, der skal være opfyldt. Bolig, arbejde, individuelle omsorgsbehov og sociale kontakter til omverdenen skal ses i en helhed, som i Hertha bevidst forsøges tilgodeset

Opfattelsen af den gode bolig til udviklingshæmmede har gennem tiden været under indflydelse af samfundets økonomiske, juridiske og pædagogiske modeluner og normer.

I den aktuelle økonomiske, politiske værdidebat er omsorgskrævende personer ofte blevet fremstillet som en omkostning, der skal tilpasses den generelle budgetstramning - selv om det sker på kanten af lovgivningen (jf. FN konvention om handicappedes rettigheder).

Den differentierede boform er et udtryk for stedets målsætning om individuelt liv i fællesskab, hvor det offentlige og frivillige (civilsamfundet) indgår i et frugtbart samarbejde omkring borgere med omsorgsbehov.

Når denne gruppe af borgere, der har brug for ekstra omsorg, indgår i et større fællesskab, virker de berigende og livgivende. Det sociale fællesskab ville ikke eksistere uden deres medvirken og tilstedeværelse. Det har virkeligheden i Hertha vist de sidste 19 år.

Fire forskellige boformer i Hertha

De planlagte nye bofællesskaber vil blive en del af en helhed, hvor 30 udviklingshæmmede får tilbud om 4 forskellige boligtyper med differentieret omsorgs- og skærmningsbehov:

1. En skærmet boenhed med et roligt omsorgsfyldt hverdagsliv (fire personer med nattevagt)
2. Boenheder med socialt liv i trygge omgivelser (i alt 13 boliger med mulighed for nattevagt)
3. Boenhed med mere selvstændigt liv og sociale udfordringer (syv boliger uden nattevagt)
4. Selvstændige lejligheder (seks boliger) i Levefællesskabet.

I Hertha stræber vi efter at holde fast i følgende - også når vi skaber boliger til udviklingshæmmede:

A. Boligen i bofællesskabet må udformes og indrettes, så den tjener de omsorgsmæssige og sociale fordringer, som beboerne i fællesskabet har: Beliggenhed, arkitektur, former, farver, indretning, materialevalg, miljøtiltag, energiforbrug mm. Alt må passes ind i en helhed, der tilsammen bliver til den gode bolig med en hjemlig atmosfære og et lavt institutionelt præg.

B. Et rytmisk hverdagsliv og tryghed er afgørende for den enkeltes daglige sundhed. Gennem en dagsrytme med genkendelighed, individuelle terapier, omsorg og sund kost er det muligt at skabe en grundlæggende sundhedsramme.

C. At tilgodese og få opfyldt egne behov, at kunne indgå i et socialt arbejdsmæssigt samspil med andre er en balance, som det udviklingshæmmede menneske livslangt bliver udfordret i. Her kan et ansvarsbefordrende arbejdsliv blive den platform, hvor den enkelte, som tænkende, følende og handlende individ, kan udfordres, og personligheden formes i et samspil med andre.

D. De individuelle behov for udvikling kan bl.a. skabes ved kunstnerisk aktivitet i form af sang, undervisning, musik, drama eller anden kreativ aktivitet for at styrke den enkeltes valgevne og selvstændighed.

Relationer til omverdenen

Hertha Levefællesskab er en sammensat størrelse med relationer til rigtig mange sider. Det passer os godt, da det konstant forhindrer, at vi ender som en øde selvforsynende ø i et ukendt hav

Når 111 såkaldt normale flytter sammen med 26 voksne udviklingshæmmede i et levefællesskab, involverer det en lang række aktører. De står i en omkreds, mere eller mindre tæt på og følger livets gang ud fra hver sin synsvinkel. Nogle med ansvar, andre af nysgerrighed eller med lyst til medleven.

Stedets tætteste aktører kommer fra den offentlige sektor. Handicapområdet ligger hos kommunerne, og mellem dem og os er der flere samarbejdsaftaler. De godkender vores helt specielle lokalplan, og de fører tilsyn med det pædagogiske arbejde i bo- og værkstedssituationen.

Alle byggeplaner skal godkendes af teknik- og miljøafdelingen i Skanderborg Kommune og Herthas Fællesledelse - vort eget selvvalgte ”byråd”, der juridisk er en grundejerforening med tildelte udvidede beføjelser fra fællesskabet.

Kontakten og samarbejdet med kommunen har gennem alle årene været givende, og vi oplever at blive taget alvorligt og lyttet til.

En vigtig forudsætning for vores projekt er økonomien. En almennyttig erhvervsdrivende fond (Landsbyfonden) har ansvaret for alt, som er fælleseje. Den ejer bofællesskabshusene, hvor de fleste udviklingshæmmede har deres bolig, de beskyttede værksteder og en del udlejningsboliger.

Landsbyfonden har kontakt til Civilstyrelsen, som har tilsyn med fondens virksomhed, og til andre fonde, som donerer os midler, samt til private gavegivere. Gaver til Fonden er fradragsberettigede. Også Told og Skat er indover samt et registreret revisionsfirma.

Sidst, men ikke mindst, er samarbejdet med vores bank MERKUR og LR Realkredit af helt afgørende betydning for alle udviklingsplaner.

Ved siden af Hertha Levefællesskab ligger landsbyen Herskind 16 km. fra Aarhus. Den rummer ca. 500 mennesker. Fra den spæde start har der været en positiv kontakt med Herskind, og da begge steder har et blomstrende kulturliv, er der udveksling på mange niveauer.

Sammen med Herskinds borgere er der etableret et udvidet stisystem i den nærliggende ådal med fugletårn i et såkaldt grønt partnerskab, hvor også Skanderborg Kommune er med. Og med byens børnehave er der et samarbejde om en madordning som et beskyttet værksted, hvor der hver dag laves sund mad til 60 børn og pædagoger.

Hvert år besøges Hertha af ca. 5000 mennesker. Som det ses af oversigten, er det vidt forskellige grupper af mennesker, som ønsker at blive vist rundt. Vores erfaring er, at vi lærer vigtige ting gennem de spørgsmål, folk stiller, og ved hvert besøg bliver vi lidt klogere på os selv og de andre.

I nutidens kommunikerende og informerende verden, er det helt nødvendigt at beskrive og berette om livet i Levefællesskabet, og alt hvad vi har gang i. Den 1. i hver måned udkommer det lille tidsskrift Tante Hertha til stedets egne beboere, til de udviklingshæmmedes forældre samt til andre interesserede. Indholdet kan være: præsentation af nye indflyttere, referater fra vigtige møder, kommende aktiviteter, små guldkorn, madopskrifter, gartneri- og landbrugsnyt, præsentation af nye beboere og medarbejdere, nyt fra bofællesskaberne osv.

Fire gange om året udsendes et medlemsbrev til Hertha Støtteforenings medlemmer, og ligeledes fire gange årligt udkommer det lokale borgerblad Herskindsigt, som også informerer om Herthas aktiviteter.

Der er desuden et permanent arbejde i gang for at aktualisere og forny vore brochurer, hjemmeside og informationsmateriale beregnet til gæster, interesserede og Hertha Støtteforenings medlemmer.

Eksempler på besøgende i Hertha

- Studerende
- Pædagoger
- Nye borgere i Skanderborg Kommune
- Lørdags Cafe gæster (der arrangeres af forældregruppen)
- Børnehavebørn
- Lærere og elever på Lyngå Skolen (dagtilbud)
- Lærere og elever i Kunstkælderen (dagtilbud)
- Social- og sundhedsarbejdere
- Pensionister
- Dagplejere fra Herskind med børn
- Naturinteresserede på Fugletur (Dansk Naturfredningsforening)
- Medarbejdere fra Sølund
- Pædagoger og brugere, Købmandsgården i Brovst
- Skolebørn - såning af kornsorter
- Publikum til foredrag, koncerter og årstidsfester
- Beboernes gæster og pårørende
- Besøgende på ”Spor i Landskabet”
- Støtteforeningens medlemmer

Se www.hertha.dk

Typehus opført som midlertidig løsning

Ved årsskiftet 2014-15 blev et nyt bofællesskab på 300 m² til 6 beboere taget i brug

Huset er en midlertidig løsning i den langsigtede plan med at skabe tidssvarende boliger til 30 voksne udviklingshæmmede i Hertha. Dette byggeri vil ligeledes kunne anvendes som midlertidig bolig, mens det 19 år gamle Herthahus bliver renoveret.

Huset er finansieret af institutionen Hertha Bofællesskaber & Værksteder.

Bofællesskabet Nerthus under opførelse

Nyt bofællesskab

På en dobbeltgrund i landsbyen er planlagt opført et nyt bofællesskab på 610 m² med lejlighedsbyggeri til syv udviklingshæmmede beboere, en lejlighed samt et motionsrum, der vil være åbent for lokalsamfundet.

Boligen skal fremtræde som en organisk arkitektonisk helhed, hvor der er taget hensyn til pædagogiske, omsorgsmæssige, sociale, kulturelle, miljømæssige og energirigtige forhold i en fornuftig økonomisk ramme.

Omsorgsgrad: Huset rummer syv selvstændige lejligheder uden nattevagtsdækning, en familiebolig som tryghedsskabende element, hvor en almindelig familie har til huse, et praktikantværelse samt et motionsrum, der vil være åbent for de, der bor i området.

Indretning: De enkelte lejligheder har et egetareal på 35 m² + 25 m² fællesareal. Boligen skal fremme en hjemlig atmosfære med gode farver og materialer. Der vil blive brugt byggekomponenter, der befordrer et godt indeklima.

Energi: Huset udføres med høj isoleringsgrad, jordvarme, solfangere, solceller, samt andre energibesparende løsninger, så det lever op til lavenergiklasse 2020.

For at opnå en fornuftig medarbejderdækning til den omsorg, der kræves, er huset indrettet til 10 beboere - hvoraf de 3 bor i separate lejligheder i Levefællesskabet, men tilknyttet huset.

Som ramme for fælles, sociale aktiviteter indrettes en spise- og dagligstue, som, udover de 7 brugere der bor fast i huset, også er stor nok til lejlighedsvis at kunne rumme de beboere (2-3), der bor i egen lejlighed, samt på hverdage 2-3 eksterne værkstedsbrugere.

Modelfoto fra sydvest

Anlægsbudget	
Anlægsudgifter	
Grundværdi (dobbeltgrund)	*1.250.000*
Projektering	*615.259*
Entreprenørudgifter m.v.	*10.121.925*
I alt	***11.987.184***
Finansiering	
Lån i LR-Kredit	*7.103.182*
Egenkapital	*3.610.524*
Hjælp fra fonde og private	*1.273.478*
I alt	***11.987.184***
Driftsbudget	
Driftsindtægter	
Husleje af 7 beboerlejligheder og støttelejlighed	***568.152***
Driftsudgifter	
Ydelse på kreditforeningslån	*437.382*
Ejendomsforsikring, forsikring, renovation	*16.147*
Vedligeholdelse (100 kr./m²/år)	*57.000*
Bidrag til administration (11%)	*57.623*
I alt	***568.152***

Udbygning Burishus

En skærmet enhed i det centrale Hertha

Bofællesskabet Burishus rummer i dag seks boliger til udviklingshæmmede og en bolig til en almindelig familie. I tilknytning hertil ønskes opført en skærmet enhed på 254 m² bestående af fire lejligheder på hver 35 m² placeret omkring et fælles køkken-, spise- og opholdsområde på 55 m² samt et medarbejderværelse.

Omsorgsgrad: Enheden er tiltænkt en gruppe beboere, som har udviklet behov for øget omsorg og skærmning i forhold til det generelt høje aktivitetsniveau i bofællesskaberne. Disse beboere har brug for nattevagt, og enheden placeres derfor i tilknytning til Burishus, hvor der i forvejen placeres seks beboere med samme behov.

Indretning: Ved udformning af de særskilte sove- og opholdsarealer tilstræbes en stor grad af fleksibilitet med mulighed for ommøblering i tilfælde af sygdom eller lettere bevægelseshandicap.

Energi: Byggeriet tager sigte mod at opfylde fremtidige krav (2020) om meget lavt energiforbrug. Udover anvendelse af miljømæssigt sunde og bæredygtige materialer, byggeteknisk gode løsninger, ønsker vi at basere energiforsyningen på vedvarende energi - jordvarme, solvarme og solceller - tilpasset bygningen som en integreret del af arkitekturen.

Arkitektur: Med bygningens placering mellem de eksisterende bofællesskaber Herthahus og Burishus, vil den være med til at danne afgrænsningen af en attraktiv "torveplads", som binder de tre huse sammen. Fra pladsen er der niveaufri

Plantegning, stueplan

adgang til de nye lejligheder. Torvepladsen er en del af et "grønt forsamlingshus" beskrevet på side 24-25.

Østlængen af Burishus får frilagt sin ydervæg mod syd helt ned i kælderniveau. Torvet omkranses nu ved en havemæssig bearbejdning af de fremkomne niveauspring af hække, beplantet terrænmur og en buet løvgang mod øst. Hele bygningssituationen tilstræber i have- og bygningsmæssig udformning at udvikle et skærmet livsrum midt i den ældste, centrale og således efterhånden bymæssigt karakterfulde del af Hertha Levefællesskab. Her vil bevægelseshæmmede også blive tilgodeset.

Anlægsbudget

Anlæg	
Projektering	*300.000*
Entreprenørudgifter m.v.	*4.406.168*
I alt	***4.706.168***
Anlægsfinansiering	
Lån i LR-Kredit	*2.806.084*
Lån i Merkur	*699.633*
Egenkapital	*1.153.795*
Hjælp fra fonde	*46.656*
I alt	***4.706.168***

Driftsbudget ifm. opførelse af skærmet enhed på 275 m²

Indtægter	
Husleje	***292.224***
Udgifter	
Ydelse på lån i LR-Kredit	*173.001*
Ydelse på Merkur-banklån	*59.102*
Ejendomsskat, forsikring, renovation	*6.584*
Vedligehold	*25.401*
Bidrag til administration	*28.136*
I alt	***292.224***

Modelfoto fra sydøst

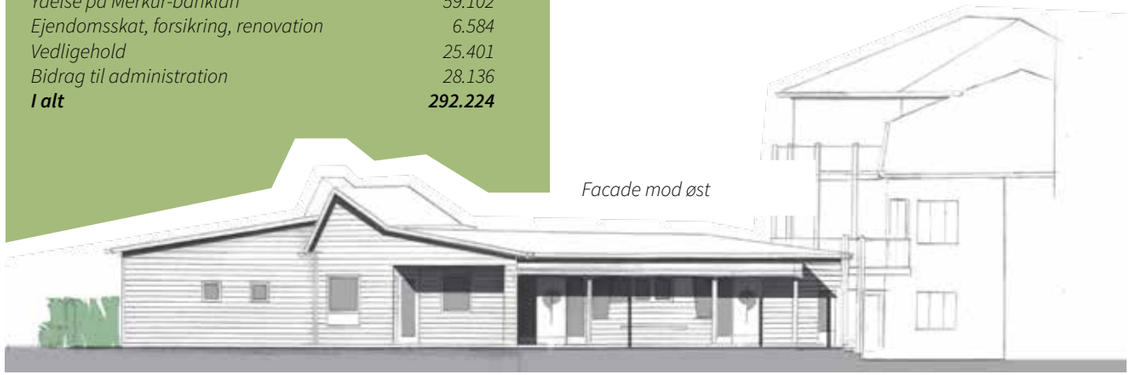

Facade mod øst

Ombygning Herthahus

Herthahus - hjertet i Herthas dagligdag - er det største af bofællesskaberne (688 m²) og den første bygning, der blev taget i brug i 1996. Bygningen og lejlighederne behøver nu en gennemgribende ombygning og modernisering

Huset rummer blandt andet Levefællesskabets samlingssal, der benyttes til daglig morgensamling, til regelmæssige fællesspisninger, til drama og andre kulturelle arrangementer. Derudover rummer huset 11 små etværelseses lejligheder med fælles toiletter, badeværeler og et terapirum, ligesom der er fælles vaskeri, køkken, spise- og opholdsstue. Flere mindre rum anvendes til kontorer, soverum for nattevagt, kostumer og rekvisitter, koldrum og kælder til fødevarer. En selvstændig lejlighed er indrettet i vestenden af bygningen.

Ændringen af Herthahus sker i to tempi

1. Når tilbygningen til Burishus er færdig, rykker 4 beboere ud af Herthahus. Herved opstår et finansielt underskud, idet huslejeindtægten reduceres fra nuværende 11 lejere til fremtidige 7 lejere.

2. Efter dette er det nødvendigt at renovere hele huset og indrette 7 tidssvarende toværelses lejligheder med eget toilet og bad.

Det overvejes, hvilke eksterne funktioner, der finansielt kan supplere de 7 lejeindtægter: kontor, gæsteværelser, kunstnerisk værksted eller andet.

Den fælles samlingssal er for lille til det fremtidige antal beboere (flere brugere og hyppigere anvendelse). Salen ønskes af Bofællesskaberne & Værkstederne funktionelt adskilt fra lejlighederne med egen indgang og foyer og forsynet med toiletter og garderobe.

Herthahus

Fase 1
Når antallet af beboere i huset reduceres fra 11 til 7, reduceres den årlige lejeindtægt med 265.000. For at holde driften i balance, må gælden i bygningen derfor reduceres med 3.8 mio.kr.

Finansiering af driftsforandring	
Hjælp fra fonde	*3.800.000*
Fase 2	
a) Renovering af taget	*1.100.000*
b) Ombygning af salen	*300.000*
c) Ombygning til beboerlejligheder	*2.000.000*
I alt	***3.400.000***
Anlægsfinansiering	
a) Landsbyfonden	*1.100.000*
b) Hjælp fra fonde og brugere	*2.300.000*
I alt	***3.400.000***

Ombygningen til beboerlejligheder giver ingen øget drift. Derfor søges hele beløbet udefra.

Madlavning i Herthahus' køkken

Staldbyggeri

Udbygning af stalden skal dels give optimale arbejdsforhold i det daglige, dels faciliteter til høtørring. Herved kan vi fremstille mejeriprodukter af meget høj kvalitet

Herthas biodynamiske landbrug og mejeri er beskyttede værksteder for 8-10 udviklingshæmmede, der sammen med landmanden og mejeristen driver 40 tdr. land med 10 malkekøer og 20 ungdyr. Landbruget sælger mejeriprodukter som f.eks. gårdmælk, tykmælk, fløde og cremefraiche til 15 aftagere i lokalområdet samt til Levefællesskabets beboere. Den årlige omsætning er ca. 350.000 kroner.

Fra begyndelsen har målsætningen i jordbruget været at skabe en god arbejdsplads for de udviklingshæmmede,at forarbejde mælken til salgbare kvalitetsprodukter og at åbne landbruget for omgivelserne. Mange skoler, børnehaver og andre grupper besøger Herthas jordbrug. Her er det muligt at komme helt tæt på dyr og afgrøder, at opleve årets gang i landbruget og at opleve vore fødevarers forvandling undervejs fra mark til mave på en nærværende måde.

Opgaven er nu at færdiggøre landbrugets fysiske rammer. Vi har en god løsdriftstald med malkegrav samt et velfungerende mejeri.

Der er yderligere behov for:

1. Bygninger til ungdyr
2. Ly for vore maskiner (de står i dag på åben mark og i en lejet lade)
3. Faciliteter til høtørring (for at øge køernes sundhed og mælkekvaliteten)
4. Lokaler til undervisning, kaffestue og ostelager

Anlægsudgifter og finansiering

Byggeomkostninger i alt	*1.000.000*
Hjælp fra fonde og private	*1.000.000*
Samlet finansiering	***1.000.000***

Driftsbudget

Der bliver ikke øgede indtægter ifm. staldbyggeriet. Derfor kan vi heller ikke optage lån til finansiering.

Kreativt værksted

Den nuværende vævestue ønskes udvidet til et multiværksted, der let kan omstilles til forskellige kunstneriske og kreative aktiviteter, som både kan være årstidsbestemte og emnebestemte

Det kan ud over vævning f.eks. være strikning, hækling, filtning, maling, papirarbejde, ler mv. I takt med at beboerne bliver ældre, ændres deres behov. En udvidelse vil betyde, at flere brugeres behov kan imødekommes, at der i perioder kan være flere medarbejdere tilknyttet og dermed flere parallelle aktivitetsforløb, og at vi kan sælge produkter fremstillet i Herthas kreative værksted.

Der arbejdes med to muligheder: (A) at udvide den nuværende bygning med 100 m² eller (B) at opføre et nyt værksted på 140 m².

Kunst alene gør livet muligt. Mennesket er kun virkeligt i live, når det indser, at det er et kreativt kunstnerisk væsen. Jeg kræver et kunstnerisk engagement i alle livets områder. Jeg kræver æstetisk engagement fra videnskab, fra økonomi, fra politik, fra religion - alle områder af menneskelig aktivitet. Selv handlingen at pille en kartoffel kan være et kunstneristisk arbejde, hvis det er en bevidst handling. [...] Min teori afhænger af det faktum, at ethvert menneske er en kunstner.

Joseph Beuys

Vævestuen

Anlægsudgifter og finansiering af kreativt værksted

Plan A	
Byggeomkostninger i alt (100 m² a 11.000 kr.)	***1.100.000***
Lån i LR-Kredit	*881.740*
Hjælp fra fonde og private	*218.260*
Samlet finansiering	***1.100.000***
Driftsbudget for kreativt værksted	
Øget huslejeindtægt	*60.000*
Ydelse på lån i LR-Kredit	*60.000*

Plan B	
Byggeomkostninger i alt (140 m² á 15.000 kr.)	***2.100.000***
Lån i LR-Kredit	*1.000.000*
Egenkapital	*400.000*
Hjælp fra fonde og private	*700.000*
Samlet finansiering	***2.100.000***
Driftsbudget for kreativt værksted	
Øget huslejeindtægt	*70.000*
Ydelse på lån i LR-Kredit	*60.000*

Herthas biodynamiske gartneri

Gartneri

Tørvejr til folk og maskiner

Herthas biodynamiske gartneri er en stor succes, hvor grøntsager og bær finder afsætning blandt Levefællesskabets beboere. Der er 60 abonnenter tilsluttet en ordning til fordeling af de gode produkter, og herudover leveres der til fælleskøkkenet og bofællesskaberne. Ved gartneriet sorteres og lagres høsten i en jordkælder, hvor temperaturen er konstant lav.

Der er et ønske om at opstille to halvtage - hver på ca. 30 m². Det ene for at forbedre et arbejdsareal for hjælpere i gartneriet, så de kan stå i tørvejr året rundt.

Det andet af de to halvtage skal bruges til aflåste rum for mere "sårbare" redskaber og give ly til gartneriets traktor.

Anlægsudgifter og finansiering af gartneri

Smedearbejde	*110.000*
Jordarbejde	*20.000*
Støbearbejde	*20.000*
Byggeomkostninger i alt	***140.000***
Hjælp fra fonde og private	***140.000***

Kulturhus

Fra Hertha Levefællesskabs første tid har tanken om et fremtidigt fælles kulturhus udviklet sig

I flere tempi har et fælleshus og de funktioner, det skal rumme, været oppe til drøftelse, og tanken er, at det i virkeligheden er et kulturværksted - et kulturhus, vi ønsker os.

Første del af et fælleshus/kulturhus er bygget i forbindelse med opførelsen af bageriet, det fælles varelager og cafélokalet med køkken. I tilknytning til denne bygning er der afsat et areal til en sal på ca. 240 m².

Med en sådan tilbygning kan der blive skabt rammer for, at der bl.a. kan afholdes workshops med deltagere udefra omkring fødevarekvalitet, gartneri, havebrug, landbrug, mejeri, bagning, socialøkologi, socialpolitiske emner m.m. Også udefra kommende initiativer vil være velkomne.

Som en uadskillelig del af et udadvendt kulturhus er det helt nødvendigt at realisere overnatningsmuligheder for 10-12 personer.

Indtil nu har salen i Herthahus, som kan rumme op til 100 mennesker, været stedet, hvor vi alle kan samles.

Det har været tanken, at når tiden er inde, at bygge en simpel sal f.eks. med limtræsspær, hvor cafeen bliver salens balkon, men bevares som cafe. I takt med at behovene melder sig, kunne den nye del indrettes med fleksible skillevægge og færdiggøres med en foyer med toiletter og garderobe.

Byggeriet skal ned i vejplan, så det ikke blokerer for udsyn fra de bagvedliggende boliger. Men planen kan ændres, og meget kan ske.

Økonomien i et sådant projekt er svær at løfte. Driften og indtægterne vil være små, så egenkapitalen, som skal rejses, skal være stor. Derfor har vi gennem alle årene lagt lidt til side fra indbetalingen til fælleskassen og grundejerforeningen. Det opsparede beløb er på nuværende tidspunkt (medio 2014) blevet til godt 600.000 kroner.

En mulighed for realisering er, at projektet gennemføres i etaper som delvist selvbyggeri med en stor frivillig arbejdsindsats.

Anlægsudgifter og finansiering

Byggeomkostninger i alt	***3.890.000***
(v. 16.000 kr./m²)	
Lån i LR-Kredit	
(betales af fremtidig opsparing i Fælleskassen)	*740.690*
Opsparing i Fælleskassen medio 2014	*600.000*
Hjælp fra fonde og private	*2.549.310*
Samlet finansiering	***3.890.000***
Driftsbudget	
35 % af årligt Fælleskassebidrag	*90.000*
Indtægter i alt	***90.000***
Ydelse på lån i LR-Kredit	*50.000*
Udgifter til drift af huset	*40.000*
Udgifter i alt	***90.000***

Grønt forsamlingshus - liv mellem husene

Færdiggørelse af torveanlæg i Hertha Levefællesskab

Landsbyens overordnede plan er udlagt efter et princip om udsigt for så mange som muligt, adgang til grønne fællesarealer og samlende torvedannelser ved de fælles bygninger. Veje og stier er et sammenbindende element i bebyggelsesplanen. Fra ankomstvejen i vest - Engvej - kan kørende og gående trafikanter bevæge sig ind i området ad det blødt kurvede vejforløb.

Trafiksikkerhed: I dag består vejen - Landsbyvænget- af stabilgrus i en ikke særligt god stand. Det er en hullet og ujævn overflade, som kan være vanskelig at forcere - specielt hvis man er kørestolsbruger eller på anden måde bevægelseshæmmet. Et andet trafiksikkerhedsmæssigt aspekt er, at der ikke er adskillelse af bløde og hårde trafikanter. En markering i vejfladen ville afhjælpe problemet.

Byrum: Hertha Levefællesskab består af en varieret bebyggelse: énfamilieboliger, tæt-lav bebyggelse, etagebyggeri, bofællesskaber, fælleshus, gartneri- og landbrugsbygninger.

Bofællesskaberne: Herthahus og Burishus med en kommende udvidelse, vil være placeret i umiddelbar nærhed af hinanden. Herved skabes et centralt byrum, som bliver Levefællesskabets byplanmæssige omdrejningspunkt. Øst herfor ligger fælleshuset/kulturhuset. Med en kommende udvidelse vil det også her være naturligt med en pladsdannelse.

Belægninger: For at bevare Herthas landlige stemning kan vejanlægget fortsat tænkes som stabilgrusbelagte flader, dog i forbedret teknisk kvalitet. Størsteparten af vejarealet bliver hermed holdt åbent for nedsivning af overfladevand. Kørearealerne kan indrammes af forhøjede betonstensbelagte torve og fortove, som i randzoner forstærkes og indrammes med brosten og chaussésten, som også vil kunne fungere som trafikdæmpning.

Anlægsudgifter og finansiering af vejprojekt

Anlægsudgifter i alt	*850.000*
Bidrag fra fælleskassen/grundejerforeningen	
Hjælp fra fonde og private	
Samlet finansiering	***850.000***

Driftsbudget for vejprojekt

Årlig udgift til vejvedligehold	*5.000*
Udgiften afholdes af Fælleskassens budget	

Dokumentation af god inklusionspraksis

Der er i disse år stor fokus på, hvordan handicappede kan 'inkluderes' i samfundslivet, erhvervslivet, kulturlivet, på boligområdet, i sports- og fritidsaktiviteter osv.

Baggrunden er især FN's handicapkonvention fra 2006, som Danmark har tilsluttet sig, og som i disse år bliver integreret i den danske lovgivning.

Virkeligheden er imidlertid, at vi mangler solid viden om de faktorer og rammebetingelser, der giver en god inklusion. Især mangler vi en brugbar viden om, hvordan vi udvikler et dynamisk samspil og synergi imellem de tre hovedaktører: det offentlige (kommunerne), det private (virksomheder, selvejende institutioner, fonde) og civilsamfundets frivillige organisationer.

Landsbyfonden ved Hertha Levefællesskab har stor erfaring med formidling af sit arbejde til omgivelserne og har på denne baggrund taget initiativ til en nærmere dokumentation af: 'Hvad er god inklusionspraksis?' Dette er sket i et samarbejde med Hertha Bofællesskaber & Værksteder og andre sociale initiativer, der er anerkendt for en vellykket inklusion af handicappede, og Skanderborg Kommune.

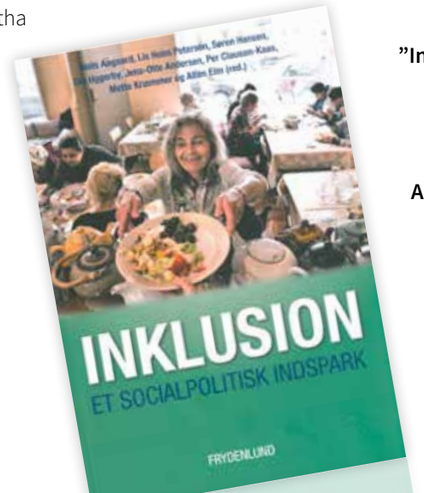

I foråret 2012 arrangeredes således en workshop, hvor 30 fagpersoner inden for handicapområdet (økonomi, jura, politik, administration og socialterapi) satte hinanden stævne for i fællesskab at indkredse forudsætningerne og barriererne for det nævnte samspil, og i 2014 udkom så bogen "Inklusion - et socialpolitisk indspark". Målsætningen er efterfølgende at igangsætte en reel forskning på området - gerne med forbindelser til forskere og initiativer i andre lande. Bofællesskaberne ser dette som et nødvendigt, langsigtet mål for at forbedre og skabe opmærksomhed omkring udviklingshæmmedes vilkår.

Indledende arbejde

Workshop forår 2012

Udgivelse af bogen "Inklusion - et socialpolitisk indspark" Frydenlund 2014

Aktuel forskning i inklusion 2015-16

Den gode inklusions tre aktører

Inklusion betyder, at to grupper møder hinanden på lige fod i det daglige liv og accepterer hinandens forskelligheder - og at det frie valg om at ville noget sammen rækker videre end blot at hilse pænt på hinanden, når man mødes

God inklusion er resultatet af "investeringer" fra samfundet - her vist som samvirke mellem de tre sektorer: det offentlige, det private og det civile (frivillige).

"Afkastet" fra disse investeringer er den påvirkning, som den gode inklusion - her eksemplificeret ved Hertha Levefællesskab - har på det omgivende samfund inden for det økonomiske, det sociale, det kulturelle og det miljømæssige område. En aktuel forskningsopgave kunne være: "Hvordan dokumenteres effekten af god inklusion på det omgivende samfund?"

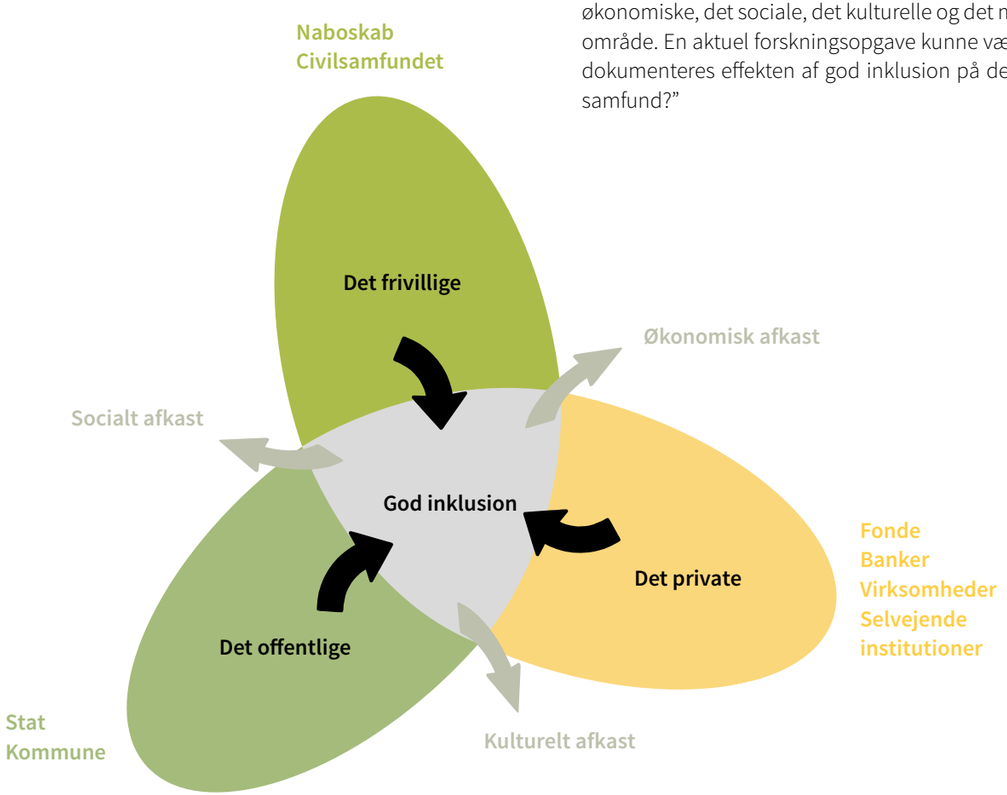

Stor tak for støtte og samarbejde igennem årene til:

Private givere, AVK, Andelskassen Merkur, BHA-Fonden, Bodil Pedersen Fonden, Carl Scharnberg Fond, F.L. Smidth, Friluftsrådet, Grundfos' Jubilæums Fond, Den Grønne Fond, Helsefonden, J.L. Fond, Karen Louise Nielsens Fond, LaserTryk, Merkur Fonden, Miljøministeriet, Nerthus Fonden, Paula/Alex Nielsens legat, Rotary Galten, Skanderborg Kommune, Socialministeriet, Software AG Stiftung og Tuborgfondet.

Hertha Levefællesskab har modtaget følgende priser:
Aarhus Amts sundhedspris (1993)
Galten Kommunes Innovationspris (1996)
Agenda 21 pris (1998)
Merkurs pionerpris (2007)
Kulturpris Skanderborg Kommune (2011)
Skanderborg Kommunes arkitekturpris (2014)

Landsbyfonden
Søren Hansen, fmd.
Landsbyvænget 12, 8464 Galten
Tlf.: 6167 4527
E-mail: landsbyfonden@gmail.com

Hertha Støtteforening
Helle Hansen
Landsbyvænget 12, 8464 Galten
Tlf.: 8695 4527
E-mail: hellehansen@gefibermail.dk

Hertha Bofællesskaber & Værksteder
Ole Uggerby, adm.
Landsbyvænget 2A, 8464 Galten
Tlf.: 3740 3401
E-mail: ole.uggerby@hertha.dk

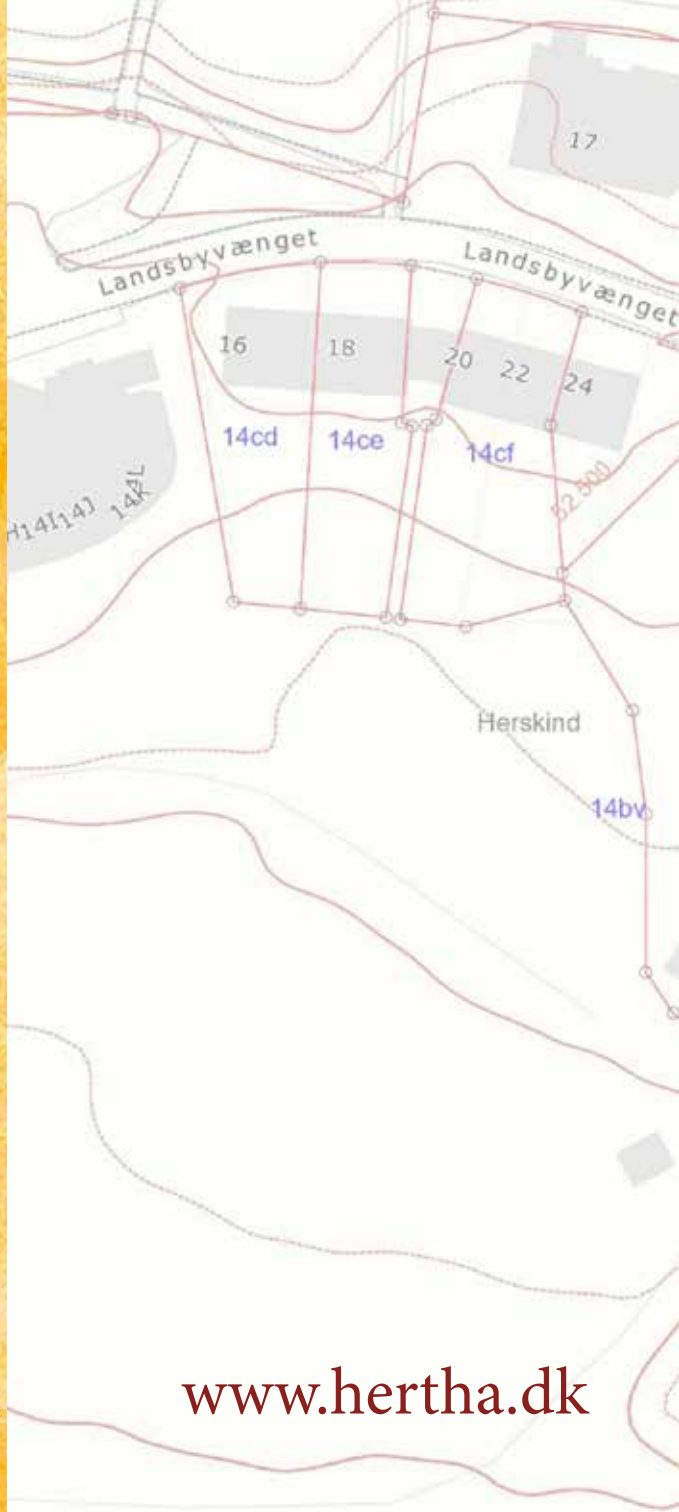

www.hertha.dk